

เมื่อ AI รู้สึกภายในใจเป็นหมื่นล้านคำ : ชวนอ่าน Klara and the Sun ของ Kazuo Ishiguro

ในฐานะเจ้าของรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมปี 2017 ผู้คนย่อมเฝ้ารอว่าผลงานใหม่ของ คาซุโอะ อิชิกุโร จะออกมาในแนวทางไหน หลังจากที่ The Buried Giant (2015) ทำเอาคนอ่านเหวอกันไป เพราะอยู่ดีๆ คุณพี่เขาก็เขียนนิยายแฟนตาซี แถมเสียงตอบรับดูเหมือนออกมามากล้นทำนองว่า “มันเรื่อยๆ ไปหน่อย”

Klara and the Sun คือผลงานล่าสุดของอิชิกุโรที่เพิ่งวางขายเมื่อมีนาคม ค.ศ.2021 ว่าด้วยยุคอนาคต (ที่อาจจะเกิดขึ้นในเร็ววัน) ที่ผู้คนสามารถซื้อหุ่นยนต์ AI ไปเป็น ‘เพื่อน’ ได้ โดยหุ่นพวกนี้ถูกเรียกว่า AF ย่อมาจาก Artificial Friend (แม้ว่าผู้เขียนจะแปลอ่านเป็น as f**k อยู่บ้าง) ถือเป็นกรกลับมาเขียนงานแนวไซไฟอีกครั้ง หลังจากทีอิชิกุโรเคยทำไว้อย่างยอดเยี่ยมใน Never Let Me Go (2005)

ตัวหนังสือใช้การเล่าแบบบุรุษหนึ่งผ่านตัวละครคลารา ซึ่งเป็นหุ่น AF ที่รอให้มีคนซื้อเธอไป จุดเด่นที่ปรากฏตลอดเรื่อง *Klara and the Sun* คือการถ่ายทอดการสังเกตและห้วงความคิดของคลาราอย่างละเอียดลออ เช่นว่า 50 หน้าแรกของหนังสือเป็นเรื่องของคลาราที่นั่งหรือยืนอยู่เฉยๆ ในร้าน เธอเฝ้ามองลูกค้าที่เข้ามา เหล่าหุ่นยนต์และชั้นวางในร้าน รถราที่ถนนด้านนอก ไปจนถึงการเคลื่อนไหวของดวงอาทิตย์ ถ้าหากเป็นคนอ่านความอดทนต่ำ อาจจะยอมแพ้ไปตั้งแต่บทแรก เพราะมันไม่ได้มีเรื่องราวอะไรเกิดขึ้นมากนัก

หนังสือเริ่มมีความเข้มข้นทางอารมณ์เพิ่มขึ้นเมื่อโจซีเด็กสาววัย 14 มารับคลาราไปอยู่ด้วย เมื่อคลาราย้ายไปอยู่บ้านโจซี เธอก็ได้พบเจอกับสถานการณ์มากมาย ทั้งตัวโจซีที่ป่วยกระเสาะกระแสะ ความสัมพันธ์ของโจซีกับแม่ที่ไม่ค่อยลงรอยกันนัก รวมถึงริค-เด็กหนุ่มคนรักของโจซีที่มีฐานะยากจนกว่า ทว่าเรื่องก็ไม่ได้มีความหวือหวาอะไรนัก เหตุการณ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้านของโจซี และแน่นอนว่าคนอ่านได้รับรู้ทุกอย่างผ่านสายตาของคลารา

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ARIT NPRU

น่าสนใจที่อิซิกูโรแทบไม่ได้อธิบายภูมิหลังเกี่ยวกับ AF หรือเทคโนโลยีต่างๆ ในหนังสือเลย ผู้อ่านไม่อาจได้ทราบว่า AF ถูกผลิตโดยใคร มีที่มาอย่างไร มีกฎใดๆ บ้างระหว่างมนุษย์กับ AF หรือมีพล็อตที่เล่าถึงพวกเด็กกรวยๆ ที่ได้ ‘ยกระดับ’ (lifted) ตัวเองด้วยการตัดต่อทางพันธุกรรม แต่หนังสือก็ไม่ได้ลงลึกในประเด็นนี้ เพียงบอกเป็นนัยว่าโจซึ่งน่าจะได้ผ่านกระบวนการที่ว่าและนั่นอาจเป็นสาเหตุแห่งความป่วยไข้ของเธอ ส่วนริคที่เป็นชนชั้นล่างก็ไม่ได้รับสิทธิขั้นนี้ นี่คือการแตกต่างที่ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองไม่ราบรื่น

การจงใจละวางคำอธิบายทำให้เราอดสงสัยไม่ได้ถึงกระบวนการทำงานของคลารา เช่นว่าตกลงแล้วเธอฉลาดมากแค่ไหน เธอก้าวหน้าในระดับที่มีอารมณ์ความรู้สึกใกล้เคียงมนุษย์หรือเปล่า มีจุดขัดแย้งน่าสนใจว่า ในขณะที่คลาราสามารถสังเกตอารมณ์ของมนุษย์ได้ฉับไวและเลือกปฏิกิริยาตอบรับอย่างชาญฉลาด เธอกลับมีความเชื่อบางอย่างที่ดู ‘ไร้เดียงสา’ มากๆ เกี่ยวกับพระอาทิตย์ อย่างที่ชื่อหนังสือบอกไว้ว่าพระอาทิตย์คืออีกตัวละครสำคัญ เนื่องจากคลาราเป็น AI รุนรับพลังงานแสงอาทิตย์ อย่างไรก็ตาม กระทั่งอ่านนิยายจนจบแล้วผู้เขียนก็ยังรู้สึกมันงงกับลักษณะเดี่ยวฉลาดเดี่ยวชื่อของคลาราอยู่ดี

ดูเหมือนว่าอิซิกูโรจะไม่ได้ต้องการเขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อถ่ายทอดความล้ำสมัยของโลกอนาคตที่ทุกอย่างถูกฉาบด้วยสีเงินเมทัลลิก สถานที่ในเรื่องส่วนใหญ่เป็นชานเมืองหรือทุ่งหญ้าด้วยซ้ำ (อันนี้คล้ายกับ Never Let Me Go) แต่คำถามสำคัญของ Klara and the Sun เป็นเรื่องละเอียดอ่อนว่า AI มี ‘ความรู้สึก’ หรือไม่ ความรักความผูกพันของคลาราต่อโจซึ่งเป็นสิ่งแท้จริงหรือการถูกโปรแกรมมา แถมยังมีตอนสำคัญที่แม่ของโจซึ่งพูดกับคลาราว่า “บางครั้งฉันก็อิจฉาที่เธอไม่มีความรู้สึก” แต่ดูเหมือนคลาราจะไม่เห็นด้วยสักเท่าไร

กระนั้นแม้จะมีธีมที่น่าสนใจ ผู้เขียนขอสารภาพว่าอ่านครึ่งหลังของ Klara and the Sun อย่างทนทรมานพอสมควร เมื่อมาถึงจุดหักมุมของเรื่อง มันก็เป็นอะไรที่คาดเดาได้และค่อนข้างเซยในแง่ประเด็น ‘ตัวตน’ และ ‘การดำรงอยู่’ ของ AI (ซึ่งหนังสืออย่าง A.I. Artificial Intelligence (2001) หรือ Ex Machina (2014) ได้สำรวจจนพรุนแล้ว) แถมอยู่ดีๆ ตอนท้ายเรื่องเหล่าตัวละครพากันดราม่าฟูมฟายใหญ่โต บทสนทนาบางช่วงชวนชวนลูก (ในทางที่ไม่ดี) จนเพลินนึกว่ากำลังอ่านนิยาย Young Adult อยู่ และผู้เขียนค่อนข้างเห็นด้วยที่หลายเสียงวิจารณ์ว่านิยายเล่มนี้มีอะไรหลายอย่างที่คล้ายกับ Never Let Me Go แต่ทำได้ไม่ดีเท่า

อย่างไรก็ตาม หลังจากผ่านความหงุดหงิดใจมาได้ บทสุดท้ายของ Klara and the Sun ก็พลิกมาน่าประทับใจอีกครั้ง อิซิกูโรเลือกกลับไปใช้วิธีการแบบบทแรกของหนังสือ คือการให้คลาราอยู่ในสถานที่แห่งหนึ่งและบรรยายสิ่ง

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ARIT NPRU

ที่เธอเห็นรอบตัว ทว่าคราวนี้สถานการณ์ต่างออกไป กลายเป็นบทสรุปแสนเศร้าปวดใจ ทำให้นึกถึงประโยคตอนต้นเรื่องที่เจ้าของร้านขายหุ่นยนต์เคยเตือนคลาราว่า “อย่าไปทุ่มเทให้กับคำสัญญาของมนุษย์จนเกินไป” กลายเป็นบทสรุปกับคนอ่านว่า ความรู้สึก-ความรัก-ความผูกพันของ AI ยังคงเป็นปริศนาที่ไม่มีคำตอบ แต่สิ่งที่ชัดเจนจนไม่ต้องพิสูจน์อะไรอีกต่อไปคือความเห็นแก่ตัวและความเมินเฉยของมนุษย์ แม้ว่าจะเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

ที่มา <https://thematter.co/entertainment/klara-and-the-sun-by-kazuo-ishiguro/145294>

ที่มา <https://thestandard.co/podcast/kng-ep13/>

[#เราจะฝ่าวิกฤตไปด้วยกัน](#)

[#SocialDistancing](#)

[#สำนักวิทยบริการฯมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม](#)

หรือ <http://arit.npru.ac.th/>

<http://www.npru.ac.th/>

